

מעילה יד

1. חזו"א יו"ד ס' סא אות ט

אלהות, שענין השברים המצטלים מעיקר כונת האורה, עוקר
 מגורה הביא את עיבה מלב עובדיה, שאין שברים כונת האורה,
 וזהו דקאמר מימר אמר איבי נפשה כו' היינו שחברון מליחות
 השלימות בחצית האורה שולל מלב עובדיה את עיקר עבודתו,
 שמאמינן בשלימות האורה, ואחרי שנשפחה פקע לה עיקר
 איסורה, והנה מודים ר"י ור"ל שעדיין לב עובדי כו"מ גם על
 שצריה אלא שהתיחסותם לה הוא באופן אחר, מהתיחסותם לה
 בשלימותה, ונחלקו במדה כהאי אי כו"מ מצטל צב או לא,
 [ולפי"ז הא דקאמר איבי נפשה כו' אין הכונה שלוקחים מזה מופת
 ענ ציטול ענינה מראש, ולכאורה כי היכי דשאר בחינות של העדר
 רא"י שמינה והילוך וכיו"צ הינם מצטלים ענינה מלב עובדיה, הי"ג
 שצריה כיוצא בהן, אלא שענין הציטול הוא מפני שאינה ראוי עוד
 לעיקר עבודתו] ונראה דלשצ"ל אף אם השברין עומדין להקין
 מ"מ נתבעלו ונשחא אינן חשבינן צעונו השברים לכו"מ [וכדאמר
 מ"ע צ' בעכו"מ של חוליות כו' ומני דכיכי דלריך אומן בעלה],
 ולר"י אף אם אין השברין עומדין לחיקון חשיבי לכו לעובדיה על
 שם העבר, וחשיבי לכו כו"מ, וכדמשמע מ"צ צ', בקנה צעלי
 אשירה, וכן מהא דפריך מנ"י, וכן בשפאין לקמן מ"ע צ'.

ט) ע"ז מ"א צ' רש"ל אמר מותרת מסחמא צעלי מצטל לי
 כו', נראה דלכו"מ אין עיקר עבודתו לשברים, שהרי
 בחלוקה הן מקפידין על שלימות לורתן כפי אמונתן צלורה הביא,
 אלא אחרי שכבר הושלמה פטס אחת ונשפחה אח"כ, צוה לא
 הסיחו עדיין דעתם ממנה לר"י, ונראה דכאי עובדין לשברין, היינו
 קבלה אלהות וכדחנן בסנהדרין ס' צ' המקבלו, אבל באמת אינן
 עובדין לה עוד את עבודותיה, אלא שכל שמחזיקין את השברין
 כעבודו וצענין כמו בשלימותן אין זה ציטול, ורש"ל סבר שאינן
 נוהגין צב כבוד אלא על שם העבר, אבל אין זה שיטור קבלת

2. ספר יד בנימין

דף י"ד, איתמר עכו"ם שנשפחה מאליה
 ר' יוחנן אמר אסורה כו' אימיבי
 ר"ל לר"י הקן שנראש האילן של הקדש אין
 נהגין ואין מועלין שנאשירה יחיז בקנה מאי
 לאו דאיתבר מגופה. [במשנל"מ פ"ו מהל'
 ע"ז הלי"צ (בהגה"ה סס) תמה לפירש"י
 במשנה דהא דיתמי בקנה ולא צידו משום
 דאסור לעלות באילן של אשירה, וא"כ לריש
 לקיש נמי תיקשי דהא הכא כיון דאיתבר
 מגופה צריך להיות כל האשירה מותרת כמו
 בעצרת כוכבים שנשפחה ומטעם הג"ל דמימר
 אמר היא גופה לא מללה לדידי מלל, וא"כ
 אמאי אסור לעלות באילן וליקח צידו, וכן
 קשה לפי' החוס' בסוגיין שפי' הטעם דיתמי
 בקנה ולא צידו משום שנראה שלוקח מגוף
 האילן, והרי לר"ל צריך להיות גם גוף האילן
 מותר, ואפשר דלכך פי' החוס' בע"ז מ"צ

צ' טעם אחר דאסור ליקח צידו משום שלא
 יאמרו עכשיו הוא שוכרו מן האילן ודו"ק.
 ובס' 'עולת שלמה' כ' לישב עפי"ד
 הריטב"א לע"ז דלריש לקיש היכי
 דנשפחה מאליה שוה לשיבר עכו"ם צדיים,
 וכי היכי דהתם צעיקר עבודת כוכבים קיימת
 היא אסורה ושצריה מותרין וכדמוכח צמ'
 שם דהוי דומה לשיפה העכו"ם האילן לצורכה
 (כדי לנאותה) הי"ג שנשפחה מאליה וא"כ
 לפ"ז א"ש, ויפרי"ש.

3. ספר יד בנימין

שם בגב' לא דאייתי מעלמא וכו'. דעת הרמב"ם ז"ל נפ"ז מהל' ע"ז הלי"צ דאפי' מן הקמס תלין שהציא ממקום אחר, אבל שי' הראצ"ד ז"ל דעני' שדע שהציא ממקום אחר.

4. תוספות מעילה דף יד/א

שבאשרה יתיו בקנה מאי לאו דאתבר מגופה - שנשברו הקנים שנעשו (הזו) מגוף האשרה וקאמר יתיו בקנה והקן עצמו מותר אלמא עבודת כוכבים שנשחברה מאליה מותרת ומשני לא דקמייתי מעלמא כלומר שנעשית הקן מקנים אחרים ולא מגוף האילן אי הכי של הקדש אמאי לא נהנין ולא מועלין אלא נהנין פריך דכיון שאין הקן מאילן של הקדש אמאי לא נהנין אלא מיירי באיתבר מגופה וכו' אמאי לא מועלין הכא מיירי בגידולים וקסבר אין מעילה בגידולים ה"ג מסתברא פי' דמיירי באיתבר מגופה דאי ס"ד דאייתי מעלמא אמאי יתיו בקנה לישקליה משקל כלומר יטול הקן בידו בלא מקל אלא ש"מ דמיירי דאיתברא מגופה ולכך לא שרי ליה ליטול מקל בידו דלמא אתי למישקל מגוף האשרה שלא נשבר דהא אותם קנים שנשברו דומים לאותם המחוברין לאשרה אבל אי הוה מיירי באייתי מעלמא דלא דמי לגוף האשרה לא שייכא למיגזר אטו דלמא שקיל מאשרה עצמה אלא ודאי מיירי דאיתבר מגופה.... ומשני א"ר אבא א"ר יוחנן לעולם דאייתי מעלמא יתיו אפרוחין כלומר מתנב' ואפי' כדאיתא מעלמא ליכא לאקשוויי מידי דהא דקאמר יתיו לא קאי אקן דודאי הקן אסור בהנאה בין גבי הקדש בין גבי אשרה ומאי יתיו יתיו אפרוחים והאפרוחים מותרים בהנאה בין גבי הקדש בין גבי אשרה כדאמר לקמיה והשתא נוחא הכל דליכא לאקשוויי דלישקלינהו ביד דאיכא למיחש שמא יעלה באשרה...

5. תוספות מעילה דף יד/א

אפרוחין כאן וכאן מותרין - פי' בין באשרה בין בשל הקדש כיון דאית בהן רוח חיים ואין צריכין לאמן כדמפרש בסמוך והא דקאמר יתיו בקנה קאי אפרוחים וה"ה גבי הקדש אבל לא נהנין קאי אקן וביצים וה"ה גבי אשרה וא"ת ואמאי תנן להתירא גבי אשרה וקתני לאיסורא גבי הקדש י"ל דלהכי תנא לא נהנין גבי הקדש משום דבעי למיתני אין מועלין מתיו בקנה קתני גבי אשרה דאף על גב דהוי דבר מאוס מאד שהוא של עבודת כוכבים אפילו הכי שרי אפרוחים בהנאה כך נראה למור"י:

6. ספר יד בנימין

דקתני צמשנה כאן אין מועלין צשיפוי ונציי' מיירי צקדשי מונח והיינו שהיו העצים של עצי המערכה, אבל צענים של קדשי צדה"צ כגון לצורך קורות לצנין אפי' דמועלין נמי צשיפוי ונציי' והיינו דאמרי' תמורה שם דהקדש צדה"צ הל על הכל אמר רבינא לאיתויי שיפא ויניח, וזהו נמי דאמרי' לעיל צמשנה המקדיש א"ת החורש מועלין צכולו, וכו' צשטמ"ק שם, וכבר הערנו לעיל שם מהגמ' דתמורה הנ"ל על דעת הר"מ דק"ל אין מועלין לעולם צשיפוי ונציי' יעיי"ש ודו"ק, מיהו ע"כ פי' רגמ"ה ז"ל דהמשנה דידן מיירי צעני המערכה תמיהה לי טונא מהגמ' דלקמן צסמוך עמו' צ' וכמו שכתבנו שם

במשנה ואין מועלין לא צשיפוי ולא נציי'. פירש"י ז"ל משום שלא הי' צעמיו להקדישן, אבל מדברי הרמב"ם ז"ל פ"ה מהל' מעילה הל' ט' נראה הטעם דאין מועלין צשיפוי ונציי' משום דאין ראויין למלאכה, וכמו שהבאנו לעיל י"ג ע"צ צמשנה ד"ה המקדיש יעיי"ש טו.

ועבשיו ראיתי דבר מדש צפי' רגמ"ה ז"ל לתמורה ל"א ע"כ שצטאר מדכרו שמחלק בין קדשי מונח לקדשי צדה"צ דהא

7. ספר יד בנימין

והנה הא דאין הקדש מחלל על המלאכה פלוגתא היא דר"ע וכן עוזי צפ"ד דסקלים משנה ו' ולר"ע הקדש מחלל על המלאכה, ואמנם צ"קן אורה"ה הקשה דעד כאן לא פליגי תנאי אי הקדש מחלל על המלאכה אלא צקדוה"ג או קדושת דמים כמו טלית של הקדש וכדאיתא צתוספתא פ"ק דמכילתין ונרמב"ם פ"ה מהל' מעילה, אבל משום הקדש למה לא יתן אוחס בשכר המלאכה כיון שע"מ כן הקדישן לצורך הקדש. ועיי"ש ע"כ לישצ דמ"מ לכתחילה היכי דאפשר עדיף עפי' בכל גונא לפשות תקנה ולחלל היעשות ולכך צנין צחול ואפי"כ מקדישין.

בגמ', אמר שמואל צנין צחול ואפי"כ מקדישין מ"ט מאן דמתנדב מעות מקדש להו וכו'. פי' צחוס' מאן דמתנדב מעות מקדיש להו ואפי"כ א"א לפצוע מהן לאומנין קודם שיחלל המעות ומשום דאין הקדש מחלל על המלאכה הלכך היו צנין צחול כדי שיוכלו לחלל מעות ההקדש על הצנין.

8. תוספות מעילה דף יד/א

בנין בחול ואח"כ מקדישין - פירוש כשהיו בנין היו בונין בהקפה ולא היו נותנין בהם מעות של הקדש שנתנדבו לעשות בנין עד שנעשה כל הבנין מאי טעם כלומר למה לא היה מקדיש מקמי בנין האבנים מאן דמתנדב מעות מקדיש להו ואמר תיחול קדושת המעות אבנין ויהיב להו לאומנין בשכרם כלומר ואי הוה מקדיש להו לאבנים מקמי בנין אם כן לא היה יכול לפרוע שכר האומנין ממעות של הקדש שאין הקדש מתחלל על המלאכה אבל עתה שבונה בחול מחלל קדושת המעות על כל הבנין ופורעים אחר כך שכר האומנים מאותן המעות שנתחללו ויצאו לחולין ופורע מעות למי שמכר אבנים כמה שקנו אותם ואם תאמר הא אמרינן פרק בתרא דכתובות (דף קו.) מגיהי ספרים שבירושלים נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ומאי שנא משכר האומנין דהכא י"ל דשאני תרומת הלשכה שבאה בנדבת צבור ולב בית דין מתנה עליהם אבל לא שייך לומר לב בית דין מתנה בהקדש נדבת יחיד אפילו הקדישם למוסרם לצבור:

9. רש"י כריתות דף ו/א

ומחללין - את מותר זה על (מותר) מעות דכל זמן שהיא בקדושתה אינן רשאינן לתתה לאומנין דכל דבר שראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם:

10. תוספות מעילה דף יד/ב

מותר הקארת... וא"ת ולמה הוזקנו לעשות כן שחיללו הקטרת על מעות האומנין היה להם לחלל מעות של תרומה חדשה על הקטרת שיצא כבר לחולין יש לומר דבהכי עדיף טפי לפי שהוא דרך מקח וממכר ממש והוי צניע טפי א"נ אם לא היו עושין כן אתי לאיתרושולי שיש כאן לחזור לחלל קדושת מעות של תרומה חדשה על הקטרת אבל עתה שהוא מפריש ליד לא אתי לאיתרושולי:

11. ספר יד בנימין

בא"ד י"נ דנהכי עדיף טפי לפי שהוא דרך
מקח וממכר וכו' עכ"ל. נראה נכונתם
שע"י שנתן מותר הקטרת צד האומנין וחזר
ולקח מהם ממעות תרומה חדשה עדיף טפי
לפי שהוא דרך מקח וממכר ונראה לכל שקונה
הקטרת מתרומה חדשה, משא"כ אם יהי
נשאר הקטרת צד הקדש אף שהוא מחולל
כנר מ"מ נראה כקטרת של שנה שעברה
ודו"ק. (מיהו הלשון "והוי לנוע טפיי" אינו
צורך כ"כ, ועי' בשטמ"ק בשם תוס' כת"י

12. תוספות מעילה דף יד/ב

והאמר שמואל הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל - כלומר ומה בכך אי ליכא בנין כשיעור מעות ומשני הני מילי דיעבד אבל לכתחלה לא משום פסידא דהקדש ודוקא בזמן שבהמ"ק קיים דאיכא פסידא להקדש אבל בזמן שאין בית המקדש קיים דליכא פסידא להקדש לא ואפשר לחלל לכתחלה על שוה פרוטה וא"ת הכא נמי ליכא שום פסידא להקדש שהרי שירי הקטרת הללו חוזרים להקדש וי"ל דמ"מ כיון דבית המקדש קיים ואם היו מחללים על שוה פרוטה בעלמא דאיכא פסידא להקדש אע"ג דהכא ליכא פסידא מ"מ אינו מחולל דגורינן (דלמא) אטו רוב מקומות דאיכא פסידא להקדש בכה"ג ולא דמי להיחיד דהתם דקאמר בזמן שאין בית המקדש קיים אפשר לחלל דהתם לא שייך בשום ענין פסידא להקדש:

13. ספר יד בנימין

שם בנב' והאמר שמואל הקדש שוה מנה
וכו' /כאח' צ"ע לפימס"כ התוס'
תמורה כ"ז ע"ב (ד"ה לא) דדוקא בענין
הפודה ס"ל לשמואל דהקדש שוה מנה יכול
לחלל על שוה פרוטה אכל גזר אינו יכול
לחלל על פחות משוויו והכא הרי גזר אינו,
ואולי הכא נמותר הקטרת כיון דנלא"ה ילך
לאיכא אם לא יחלל, נכ"ג. גם הגזר יוכל
לחלל על פחות משוויו כמו בעלים, ועי' מה
שהבאנו במדועט למנחות ע"א עמ' כ'
במד"ה וממירין).

14. שפת אמת על מעילה דף יד/ב

בגמ' תנן הגזברין כו'. נראה דקושיא זו רק לטעמא דר"פ. אבל לטעם ראשון בין לפרש"י בין לפי' התוס' לא קשה דיש לפרש
בברייתא דגזברין קנו הקורות במעות חולין. [ולא מנדבת יחיד] רק לטעמא דר"פ מקשה שפיר כנ"ל: